

Kirjaston aikaa ja taikaa

Kirjastonjohtajien valtakunnalliset neuvottelupäivät pidettiin 19.-20.9.2006 Porvoossa, Haikon kartanon kauniissa tiloissa. Mukana oli noin 130 kirjastonjohtajaa kaikilta kirjastosektoreilta: ammattikorkeakoulujen kirjastoista, erikoiskirjastoista, yleisistä kirjastoista ja yliopistokirjastoista. Päivien teemana oli ["Kirjasto – aikaa ja taikaa. Kirjaston merkitys kansalaisyhteiskunnassa ja muutoksen suunta"](#).

Käyttäjien kirjasto ja kirjastojen sosiaalinen rooli nousi keskeiseksi näkökulmaksi useissa esitelmissä ja keskusteluissa.

Kirjastot kansalaisyhteiskunnassa erityisesti yleisten kirjastojen kannalta keskeinen näkökulma, mutta ei se sulje pois tieteellisiäkään kirjastoja. Kirjailija **Claes Andersson** toi esiin kirjastot sosiaalisen pääoman peruspilareina, julkisena kaikille avoimena tilana, jossa voi kohdata ihmisiä ja luoda yhteyksiä. Kirjastoilla on merkitystä myös uuden teknologian hyväksikäytön tarjoajina, jolloin ne voivat estää syrjäytymistä.

Käyttäjien odotuksista tutkimuksen valossa kertoi suunnittelija **Mikael Vakkari**. Hän esitteli Helsingin yliopiston kirjastojen viimesykyisen käyttötutkimuksen päätuloksia. Sen ohella hän nosti tärkeiksi laadun ja ranganathanlaisittain ajatuksen "kirjastosta asiakkaita varten". Vakkari pohti mm. sitä, kumpi tietää paremmin mikä on hyvä, asiakkaat vai henkilökunta? Hän muistutti, että kirjastojen tulisi muuttua asiakkaiden mukana.

Ensimmäisen päivän päätteeksi paneelikeskustelussa pohdittiin seuraavia teemoja: "Kirjallisuus, kulttuuri, oma kieli", "Kirja, kirjasto, verkko", "Tiedon jäsentäminen ja haku", "Kirjasto ja yhteisöllisyys". Ensimmäisen teeman ympäriltä Eduskunnan kirjaston ylikirjastonhoitaja **Tuula H. Laaksovirta** kiteytti sen, että 1800-luvulla meille tärkeää oli oma kirjallisuus, oma kieli, oma kulttuuri – nyt meidän ajassamme 2000-luvulla on monimedia, vieraat kielet ja monikulttuurisuus. Toisen teeman puheenvuoroissa pohdittiin muuttuvaa kirjastoa. Kirjastossa ei enää vain haeta tietoa, vaan myös tuotetaan sitä. Esimerkiksi yleisissä kirjastoissa nuoret eivät niinkään enää lainaa musiikkia, vaan tekevät sitä itse kirjaston tarjoamilla laitteilla. Kolmannen teeman kohdalla keskustelussa nousi ajatus siitä, että yritämmekö kirjastoissa liikaa ja yleistämmekö itsemme hengiltä, kun pitäisi olla vahva omalla alueella ja samalla yhdistää perinteistä ydinosaamista nykytekniikkaan. Neljännen teeman kohdalla kiteytyi se, että tärkeää on kirjastoon menemisen helppous eli tilan ja paikan merkitys ihmiselle. Myös tieteellisissä kirjastoissa se on tärkeä, mitä ei kannata unohtaa, kun luomme uusia kirjastotiloja tai muokkaamme jo

olemassa olevia. Kaikki kirjastot, eivät vain yleiset, voisivat olla paikkoja, joissa ei ole pakko tehdä mitään. Myös tieteellisetkin kirjastot ovat sosiaalisia yhteisöjä ja kohtaamispaikkoja. Keskustelussa kyseltiin, että onko se kirjasto sitten ”olohuone, terveyskeskus vai keittiö?”

Useissa puheenvuoroissa nousi esiin se, että nyt tehtävät kirjastoja koskevat päätökset ulottuvat aina 10-15 vuoden päähän. Sinne saakka pitäisi osata nähdä. Kun puhuttiin aikamme trendeistä joku totesi siitä, että samoin lainsäädäntö ja syklit tulevat yhteiskunnassa 10-15 välein, esimerkkinä hallinnon hajautus, keskitys, hajautus, keskitys...

Toisen päivän aloitti Eduskunnan kirjaston palvelujohtaja **Kimmo Tuominen**, jonka tulevaisuuteen kurkistavassa esityksessä vilahtivat Kirjasto 2.0, blogit, RSS ja uusien asioiden seuranta, OpenWorldCat ja kirja-arviot, sekä falksonomiat ja parviäly. Näitä olisi yliopistokirjastossakin aiheellista miettiä, kun suunnittelemme tulevaisuuden kirjastoa ja arvuutellemme sitä, mitä meidän käyttäjämme oikein tekevät, mistä he ovat kiinnostuneita ja mihin suuntautuvat. Tuomisen esitelmässä korostui ajatus ”monologista dialogiin”.

Emeritusprofessori **Aarre Heino** Tampereen yliopistosta on ollut laatimassa monia yliopistostrategioita. Hän tarkasteli esitelmässään ”Taide vie ja strategia vikisee...” mm. strategisen suunnittelun sotilaallista kielenkäyttöä. Hän pohti myös taiteen ja kulttuurin rajoja ja totesi, että taide on kuin vieras kieli, kulttuuri oma kieli. Muutoksissa usein kulttuurit törmäävät, ja tutkimusten mukaan 30% vastustaa muutoksia heti, 30% sanoo että ”katsotaan nyt” ja 30% kannattaa. Lopuksi hän totesi, että yleensä strategiat ovat olleet eliittivetoisia, ylhäältä annettuja. Sen sijaan Web 2.0 ja muut Internetin yhteisöt ovat olemassa strategioista välittämättä ja ulkopuolella, sillä ihmiset toimivat omalla tavallaan, omissa yhteisöissään. Tämä on kirjastojen suunnittelussakin ihan hyvä muistia.

Artekin toimitusjohtaja **Mirkku Kullberg** kertoi omien kokemustensa kautta muutosjohtamisesta. Tärkeää on avoimuus, rehellisyys ja tosiasiat sekä usko omaan työhön ja omaan yhteisöön. Usein haetaan asioille brändiä, mutta hänen mukaansa se on keinotekoisesti rakennettua ja on virhe ulkoistaa ajattelua. Hän korosti vahvasti sitä, että vaikka nyt on tapana puhua moniosaajista, työelämässä tarvitaan myös syväosaajia, mikä oli jo Alvar Aallon ajatus. Näkijöiden rinnalla tarvitaan tekijöitä. Hän piti tärkeänä työyhteisössä ikäpolvien ja kokemusten sekoittumista. Myös turvallisuus ja hitaus ovat ihmisille hyväksi, ja prosessi on usein tärkeämpi kuin tulos. Meidän ajassamme korostetaan nopeutta ja saatavilla oloa, mutta olemmeko koko ajan todella läsnä? Myös aistien ylikuorma rasittaa ajatteluamme, ja hän ennusti, että näkemisen ja kuulemisen jälkeen on tuntoaisti tulossa!

Kirjastonjohtajien neuvottelupäivät ovat myös kohtaamispaikkoja ja sosiaalisen pääoman kasvattajia. Esitysten keskustelut jatkuivat ruokapöydässä ja kahvitauoilla. Tällaiset tilaisuudet tavata eri puolilta Suomea ja erilaisista kirjastoista tulleita kollegoja avartavat omaa ajattelua, mikä mielestäni on hyväksi nyt, kun me täällä Helsingin yliopiston kirjastojen piirissä suunnittelemme uutta kirjasto-organisaatiota ja pohdimme sitä, millainen olisi

Keskustakampukselle paras tulevaisuuden kirjastotila.

Teksti:

Maria Forsman

Valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto

Kuvat:

Jussi Omaheimo

Opiskelijakirjasto

puh. 191 24040

jussi.omaheimo at helsinki.fi

